

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 8 Σεπτεμβρίου 2018

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΣΤΑ... ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ

Η Κομποτηνή της Ανατολής

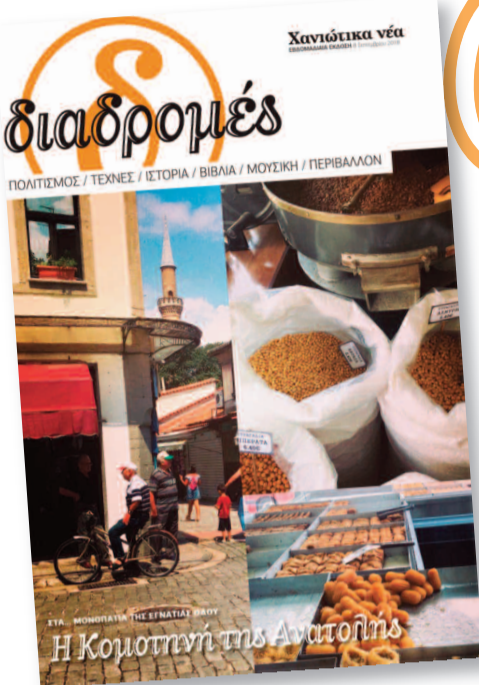
ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Στην άλλη άκρη της Ελλάδας, στην πρωτεύουσα της Θράκης, την Κομοτηνή μάς ταξιδεύουν οι σημερινές “διαδρομές”. Εκεί που η Δύση συναντά την Ανατολή και τα ορθόδοξα καμπαναριά αντικρύζουν τους μουσουλμανικούς μιναρέδες. Εικόνα που συναντάμε και στα Χανιά, αλλά ως αποτυπώματα ιστορικής μνήμης και όχι ως στοιχείο της καθημερινότητας μίας μεικτής κοινωνίας.

Μία πόλη που αγαπά την Κρήτη, όχι μόνο λόγω των πολυάριθμων φοιτητών από τα μέρη μας που σπουδάζουν εκεί τα τελευταία χρόνια, αλλά κυρίως λόγω του Ελευθερίου Βενιζέλου και των πολυάριθμων Κρητών Μακεδονομάχων.

γιορτάζουν

8/9

Δέσποινα,
Γενέθλιος,
Σκιαδενή,
Τσαμπίκος,
Τσαμπίκα

9/9

Ιωακείμ,
Κιάρια
10/9
Κλήμης,
Κλημεντίνη,
Μινοδώρα,
Πουλχερία

11/9

Ευάνθης,
Ευανθία

13/9

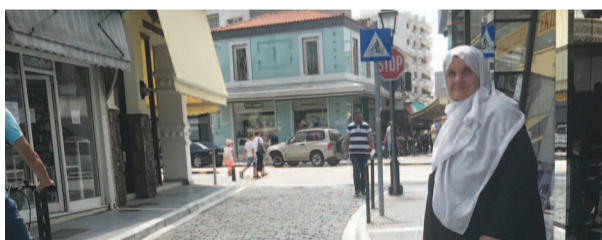
Αριστειδής,
Αριστέα,
Κορνήλιος,
Κορνηλία

14/9

Θεοκλής,
Θεόκλεια,
Σταύρος,
Σταυρούλα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - Πολιτισμός

σελ. 4 - 5 ~ Η Κομοτηνή της Ανατολής

σελ. 6 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 7 ~ Ιστορία της Ιατρικής

σελ. 8 ~ Αφορμή, Βιβλία

ΓΙΑ ΤΟ “ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ”

Συναυλία αλληλεγγύης

Μια ξεχωριστή βραδιά αφιερωμένη στον Οργανισμό: “Το Χαμόγελο του Παιδιού” γεμάτη παράδοση και Κρητικά ακούσματα, διοργανώνει η “Ένωση Στρατιωτικών Περιφερειακής Ενότητας Χανίων (Ε.Σ.Π.Ε.Χ.)” την Δευτέρα 10 Σεπτεμβρίου στις 9 το βράδυ στο θέατρο της Ανατολικής Τάφρου.

Στη συναυλία θα συμμετέχουν γνωστοί καλλιτέχνες, όπως: Βακάκης Δημήτρης και Ψαρουδάκης Γιώργος, Μαρούλης Πέτρος, Παντερμάκης Γιώργος και Παντερμάκης Χάρης Χαιρέτης Γιώργος.

Την παρουσίαση της βραδιάς θα συντονίζει η ραδιοφωνική παραγωγός και παρουσιάστρια παραδοσιακών εκπομπών Αριστέα Καλογριδίδη.

Την συναυλία θα πλαισιώσουν χορευτικοί οι παραδοσιακοί σύλλογοι «Ζάλος» και «Σφακιά».

Συνδιοργάνωση: Δήμος Χανίων, ΚΕΠΠΕ-ΔΗΧ ΚΑΜ,

Είσοδος ελεύθερη. Στον χώρο θα υπάρχουν κουμπαράδες του Οργανισμού “Το Χαμόγελο του Παιδιού” για την ενίσχυση του έργου και των δράσεών του.

ΣΤΗΝ ΑΣΗ ΓΩΝΙΑ

Βραδιά με τον Ross Daily

Συναυλία με τον Ross Daily και το συγκρότημα του διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ασή Γωνιάς: “Ο Τίμιος Σταυρός” την Πέμπτη 13 Σεπτεμβρίου στην Ασή Γωνιά Αποκορώνου. Πριν την έναρξη της συναυλίας θα προβληθεί το ντοκιμαντέρ: “Το Αμάρι στις φλόγες”, έρευνα - σενάριο - παραγωγή, Γιάννης Κανελλάκης - Μανόλης Παντινάκης, σκηνοθεσία, Τάσος Μπισρίμ.

Ώρα έναρξης 8.30 το βράδυ. Είσοδος ελεύθερη.

ΣΗΜΕΡΑ

Συναυλία Χρήστου Δαμιανάκη

Πάρτυ για τα 7 χρόνια λειτουργίας του διοργανώνει το “Chania Tennis Club”, απόψε στις 9:30μ.μ. στις εγκαταστάσεις του στον Κάτω Δαράτσο.

Στη βραδιά θα τραγουδήσει ζωντανά ο γνωστός Χανιώτης μουσικός Χρήστος Δαμιανάκης, ενώ μαζί του θα είναι ο Νίκος Κατσανεβάκης στα πλήκτρα και ο Νίκος Χότζας στα τύμπανα.

Τηλέφωνο κρα-
τ ή σ ε ω ν :
6972633807

ΣΤΑ ΚΕΡΑΜΕΙΑ

Βραδιά με τον Μαν. Πάππο

Στις Νεράιδες Κεραμειών θα πραγματοποιηθεί μουσική εκδήλωση με λαϊκά και ρεμπέτικα τραγούδια σήμερα Σάββατο στις 9 μ.μ. με τον βιττουόζο του μπουζουκιού Μανόλη Πάππο. Μαζί του οι Μαρία Φασουλάκη (τραγούδι) και Γιώργος Βαβουλές (κιθάρα). Λεωφορείο θα αναχωρήσει από το ΚΤΕΛ Χανίων στις 20:00.

ΣΤΟ PORTO VENEZIANO

Μουσική και λόγος

Συνεχίζεται η σειρά πολιτιστικών εκδηλώσεων με τίτλο: “Μουσική και λόγος” στον κήπο του ξενοδοχείου: “Porto Veneziano” στο παλιό λιμάνι των Χανίων. Στις 10 Σεπτεμβρίου η εκδήλωση έχει θέμα: “Στου φεγγαριού το τάσι”. Τέσσερις καλλιτέχνες θα ερμηνεύσουν μελοποιημένη ποίηση Ελλήνων δημιουργών σε συνδυασμό με λυρικές μελωδίες του διεθνούς ρεπερτορίου: Άννη Ονουφρίου: τραγούδι, Μάνος Αβαράκης: φουσαρμόνικες, φλογέρες, Φώτης Παπαντωνίου: βιόλα, μαντολίνο, κιθάρα, φωνή, Σοφία Καμαγιάννη: πιάνο, φωνή, ενορχήστρωση, καλλιτεχνική επιμέλεια.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΓΚΑΙΤΕ

Τζαζ βραδιά

Την Δευτέρα 10 Σεπτεμβρίου έρχεται στα Χανιά το νεανικό συγκρότημα του Μονάχου: ORGAN EXPLOSION, προσκεκλημένοι του Goethe-Zentrum για μια βραδιά τζαζ στο στούντιο Όξω Νού στις 9.30 μ.μ.. Το συγκρότημα αποτελείται από τρεις νεαρούς μουσικούς από την Γερμανία: Hansi Enzensperger (πλήκτρα), Ludwig Klöckner (μπάσο) και Manfred Mildenerger (τύμπανα).

διαδρομές

τεύχος 795
Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ενθετο
της εφημερίδας “Χανιώτικα Νέα”

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ -
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Παρασκευάς Ν. Περάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
“ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ”:
Ελευθερία Μ. Κουμή

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:
Γιώργος Δρακάκης, Γιώργος
Κώνστας, Γιάννης Λυβιάκης,
Δημήτρης Μαριδάκης, Γιάννα
Μαρουλοσφάκη, Βασιλική
Τωμαδάκη, Ελένη Φουντουλάκη

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Δέσποινα Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη,
Ελένη Σταυρίδη
ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:
Νεκτάριος Κακατσάκης
ΠΙΣΤΕΤΕΣ: Hussein Rajaitikhar,
Γιάννης Περάκης,

Γιώργος Στεφανάκης
ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπορικό Κέντρο
“Ερμής” (Μπουνιαλή 11-19)
τηλ. 28210 51.003 - 6,
fax 28210 51.007
e-mail: info@haniotika-nea.gr

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:
Καραϊσκάκη 49, τηλ. 28210 70.563 -
6 fax 28210 91.900
Διαφημιστικό Τμήμα:
Εύα Κουμή τηλ.: 2821070.563 - 6
e-mail: ads@haniotika-nea.gr

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΣ ΠΑΠΑΤΖΑΝΑΚΗ

“Φωτομετρίες” στη Δημοτική Πινακοθήκη

■ Εγκαινιάζεται τη Δευτέρα η έκθεση της Χανιώτισσας γλύπτριας

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΛΥΒΙΑΚΗΣ

Μια εικαστική ερμηνεία του κόσμου διά του φωτός, αποτελεί η έκθεση της Χανιώτισσας γλύπτριας, Αντωνίας Παπατζανάκη, η οποία εγκαινιάζεται την Δευτέρα στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων.

Στην έκθεση με τίτλο: “Φωτομετρίες”, παρουσιάζονται 80 έργα της Αντωνίας Παπατζανάκη η οποία ζει και εργάζεται στη Νέα Υόρκη.

Στα έργα της έκθεσης, μεταξύ άλλων διερευνάται η ίδια η έννοια της ζωής μέσα από βιολογικές κυτταρικές δομές, σχολιάζεται η τηλεόραση με το αναλογικό της σήμα και τα “χιονάκια” πριν την έλευση του ψηφιακού κόσμου, ερμηνεύεται η ίδια η ανθρώπινη φύση ως σώμα και πνεύμα.

Σε χθεσινή συνέντευξη Τύπου ο πρόεδρος της Δημοτικής Πινακοθήκης, Γιώργος Βαρουδάκης, αναφέρθηκε στο έργο της Αντωνίας Παπατζανάκη το οποίο, όπως επισήμανε, έχει διεθνή ακτινοβολία με την συγκεκριμένη έκθεση να αποτελεί “σταθμό” για τα εικαστικά δρώμενα της πόλης των Χανίων.

Ο επιμελητής της έκθεσης, Θοδωρής Κουτσουγιάννης, σημείωσε ότι το έργο της Αντωνίας Παπατζανάκη, έχει διεθνές κύρος και αναγνωρισιμότητα και ότι μέσα από το έργο της συντελείται μια «εικαστική ερμηνεία του κόσμου διά του φωτός».

Η ίδια η Αντωνία Παπατζανάκη επισήμανε ότι η έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη είναι η μεγαλύτερη της καριέρας της καθώς παρουσιάζονται περισσότερα από 80 έργα. Η καλλι-

τέχνις υπογράμμισε ότι «είναι πρόκληση για ένα γλύπτη να δουλεύει με φως» και τόνισε ότι ο τακτικός επισκέπτης της Δημοτικής Πινακοθήκης θα έχει μια άλλη αίσθηση του χώρου μέσα από την έκθεση.

«Το φως είναι πολύ σημαντικό υλικό. Η ενέργειά του ανταποκρίνεται στην ανθρώπινη φύση ως σώμα και πνεύμα», σημείωσε η Αντωνία Παπατζανάκη.

Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Δημοτικής Πινακοθήκης, στην έκθεση παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικές σειρές των έργων της, που δημιούργησε από το 2000 μέχρι σήμερα. Η πρώτη μεγάλη παρουσίαση του έργου της στα Χανιά, περιλαμβάνει μια πληθώρα έργων, περίπου 80 - φωτεινά γλυπτά και επίτοιχα έργα κατασκευασμένα από βιομηχανικά υλικά όπως πλεξιγκλάς, αλουμίνιο, ανοξείδωτο χάλυβα, ορείχαλκο και φυσικά φως, καθώς και φωτογραφίες τυπωμένες σε διαφάνεια η καμβά και τέλος εκτυπώσεις σε χαρτί.

Εμπνεόμενη από την Ηρακλείτεια ενόπτητα των αντίθετων, συγκροτεί τα έργα της αντιπαραθέτοντας διαφανή υλικά, που επιτρέπουν την διέλευση του φωτός, με αδιαφανή υλικά, που το περιορίζουν, κατορθώνοντας έτσι να σχηματίσει αφαιρετικές φωτεινές μορφές.

Η καλλιτέχνις πιστεύει ότι οι ιδιότητες κάθε

Ο πρόεδρος της Δημοτικής Πινακοθήκης, Γιώργος Βαρουδάκης, η γλύπτρια, Αντωνία Παπατζανάκη και ο επιμελητής της έκθεσης, Θοδωρής Κουτσουγιάννης.

υλικού προκαλούν στο θεατή συγκεκριμένες συναισθηματικές αντιδράσεις και πνευματικές εικόνες. Το φως είναι υπερφορτισμένο παγκόσμιο σύμβολο, άμεσα συνδεδεμένο με τη ζωή και μεταφορικά με την αλήθεια και σαν βασικό στοιχείο της οπτικής μας αντίληψης, με τη διαδικασία της έρευνας, της σκέψης, της αξιολόγησης. Η συμπεριφορά του φωτός ως μάζα και ενέργεια αντιστοιχεί στη δισυπόστατη ανθρώπινη φύση ως σώμα και πνεύμα. Το αρχέγονο φως είναι το έσχατο όριο του κόσμου μας. Το φως σηματοδοτεί το ρυθμό της ζωής και το πέρασμα του χρόνου. Το φως ανακαλύπτει και αποκαλύπτει.

Η έκθεση της Αντωνίας Παπατζανάκη συνοδεύεται από πλήρως εικονογραφημένο πολυ-

σέλιδο, δίγλωσσο (ελληνικά και αγγλικά) κατάλογο, με εισαγωγικά δοκίμια του Δρ. Daniel Belasco, διευθυντή του AI Held Foundation στη Νέα Υόρκη, και του επιμελητή της έκθεσης Δρ. Θοδωρή Κουτσουγιάννη».

Η έκθεση εντάσσεται στο πλαίσιο του εκθεσιακού προγράμματος «Επέστρεψε - Κρήτες καλλιτέχνες επιστρέφουν δημιουργικά στα Χανιά».

Η έκθεση της Αντωνίας Παπατζανάκη θα πραγματοποιηθεί από 10 Σεπτεμβρίου 2018 έως 5 Ιανουαρίου 2019 στη Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων. Τα εγκαινία θα γίνουν την Δευτέρα 10 Σεπτεμβρίου στις 8.30 μ.μ..

Ωράριο λειτουργίας: Δευτέρα έως Σάββατο: 10 π.μ. - 2 μ.μ. και 7 μ.μ. - 10 μ.μ..

ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ Κ.Α.Μ.

“(α)συνέχεια”

Εικαστική έκθεση με τίτλο: “(α)συνέχεια” εγκαινιάζεται στο χώρο του Κέντρου Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου (ΚΑΜ) σε συνδιοργάνωση με τον Δήμο Χανίων και την ΚΕΠΠΕΔΗΧ-ΚΑΜ στις 8 το βράδυ της Δευτέρας με ώρες λειτουργίας 10 π.μ. - 2 μ.μ. και 6 μ.μ. - 11 μ.μ..

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, πρόκειται για «μία μεταβλητή εικαστική έκθεση από την **Ευδοξία Σταφυλαράκη** που

πραγματεύεται τη συνέχεια και τα σημεία ασυνέχειας στο χωροχρόνο, τις μεταβάσεις από μία κατάσταση σε μία άλλη και τη προσπάθεια του ανθρώπου να προσαρμοστεί στις νέες μεταβλητές πραγματικότητες. Θα παρουσιαστούν γλυπτά μικρής και μεγάλης κλίμακας, από μέταλλο και άλλα υλικά σε συνδυασμό με οπτικοακουστικά μέσα».

Η έκθεση «θα μεταβάλλεται καθημερινά για να καταλήξει στη τελευταία μέρα ασυνέχειας της, ενώ 10, 15 και 23/09 θα παρουσιαστεί εγκαινιάσιμη έκθεση με ζωντανά εκθέματα (20-22:00)». Είσοδος ελεύθερη.

ΣΤΟΝ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

Λήξη εκθέσεων

Εορταστική λήξη σήμερα Σάββατο στις 8.30 μ.μ. της έκθεσης σύγχρονης τέχνης «**Freakshow**» του Αντώνη Φραντζεσκάκη που παρουσιάζεται στην Αίθουσα Τέχνης **Match More** και της έκθεσης σύγχρονης τέχνης «**Delirium Classicum**» της Γεωργίας Ματσαμάκη που παρουσιάζεται στην Αίθουσα Τέχνης **Match More Underground** με ξενάγηση στα έργα και των δύο εκθέσεων από τους επιμελητές Δρ Κωνσταντίνo Β. Πρώιμο και Ιωάννη Ν. Αρχοντάκη μαζί με συζήτηση των καλλιτεχνών με το κοινό. Η βραδιά θα ολοκληρωθεί με ένα τρυφερό μουσικό αφιέρωμα στο σύγχρονο ελληνικό τραγούδι από τη Ζωή Κολλάρου.

Η εκδήλωση οργανώνεται από το **Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Χανίων - Ελαιουργείον** σε συνεργασία με τις Αίθουσες Τέχνης **Match**

Έργο του Αντώνη Φραντζεσκάκη.

More και **Match More Underground**. Οι Αίθουσες Τέχνης **Match More** και **Match More Underground** βρίσκονται στην οδό Δημοκρατίας 351, στον Πλατανιά Χανίων».

NEW
NESSI

simplecity

Κρεβάτι M206xΠ96, Υ63.5 εκ. από μελαμίνη πάχους 22mm με 3 συρτάρια και συρόμενο κρεβάτι 90x200εκ.. Διαθέσιμο σε 3 χρώματα μελαμίνης (τσιμεντί-λευκό, sonoma-λευκό, λευκό-λευκό).

Για στρώμα διάστασης 90x200εκ.

269€

simple-city.gr Κόμβος Μουρνιών, Χανιά Τηλ: 28210 99411-99421
Καθημερινά: 9:00-21:00 | Σάββατο: 9:00-15:00

ΣΤΑ... ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ

Η Κομοτηνή της Ανατολής

Μπαχάρια, κανέλα, κύμινο, καυτερό μπούκοβο. Μαστίχα και μαχλέπι, σιροπιαστά γλυκά. Γεύσεις δυνατές που συγκλονίζουν. Υλικά γνώριμα, παραδοσιακά. Ανέκαθεν υπήρχαν στις συνταγές που έφεραν μαζί τους οι Μικρασιάτες, όμως κάθε φορά εντυπωσιάζουν. Μια τέτοια αίσθηση σου αφήνει και η Κομοτηνή. Πόλη με ιστορία, χωρίς μεγάλη διαφοροποίηση, που όμως σε κάθε της γωνιά κρύβει μια δυνατή συγκίνηση. Μια νέα εμπειρία που μοιάζει παιδική ανάμνηση την οποία δεν την έχεις ζήσει, αλλά είναι τόσο οικεία. Από την ιστορία στο σχολείο και τις διηγήσεις. Η πρωτεύουσα της Θράκης καλεί τον επισκέπτη να γνωρίσει την πολυπολιτισμικότητά της.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
ΠΕΡΑΚΗΣ

Στο πάλαι ποτέ βυζαντινό οχυρό των Κομοτηνών ή Κουμουτζηνών, ο χρόνος σήμερα δείχνει πολλές φορές να έχει σταματήσει στη δεκαετία του '80. Οι μαρκίζες, οι βιτρίνες των καταστημάτων, τα τραπεζοκαθίσματα ακόμα και το ντύσιμο που συναντάς στον δρόμο. Εικόνες από μια καθημερινότητα πιο αυθεντική, με ρυθμούς πολύ πιο ανθρώπινους από τη χανιώτικη πραγματικότητα, πόσο μάλλον από αυτή της Θεσσαλονίκης ή της Αθήνας.

Μην νομίζετε όμως ότι σαν πόλη υστερεί σε κάτι από τα Χανιά. Το αντίθετο. Οι υποδομές εντυπωσιάζουν. Το μεγάλο δίκτυο ποδηλατόδρομων είναι το πρώτο πράγμα που τραβάει το μάτι του επισκέπτη. Επιπλέον, φανάρια με χρονομέτρα ενημερώνουν οδηγούς και πεζούς για το... ωράριο του "Σταμάτη" και του "Γρηγόρη" ενώ το πλέον εντυπωσιακό είναι τα ψηφιακά σημεία ενημέρωσης των επισκεπτών.

Την ώρα που σε ένα προορισμό όπως τα Χανιά, ο επισκέπτης αναζητά πληροφορίες από κίосκια παρακαλώντας να είναι κάποιος υπάλληλος εκεί, στην Κομοτηνή μπορείς μέσα

από τα σύγχρονα σημεία πληροφόρησης να βρεις εύκολα και σε πολλές γλώσσες αυτό που αναζητάς.

Το βράδυ η εικόνα της πόλης αλλάζει ριζικά και ο δυτικός τρόπος ζωής "εισβάλλει" για να διαταράξει το ανατολίτικο ραχάτι. Δυνατές μουσικές, μπαράκια, καφετέριες, και φαγάδικα. Πολλά φαγάδικα! Αλλωστε στην Κομοτηνή, όπως και σε όλη τη Μακεδονία και τη Θράκη, δεν γίνεται να μη δοκιμάσεις τις αμέτρητες συνταγές που συνδυάζουν την ελληνική με την ανατολίτικη κουζίνα.

Η ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ

Σε αντίθεση με τους γαστρονομικούς συνδυασμούς, η αφομοίωση του μουσουλμανικού στοιχείου με την ελληνική πραγματικότητα δεν φαίνεται να έχει επιτευχθεί. Χριστιανοί και μουσουλμάνοι συνυπάρχουν μεν αρμονικά αλλά δεν δίδεται η αίσθηση της κοινής παρέας. Στην πλειοψηφία των καταστημάτων, μαρκίζες και κατάλογοι είναι δίγλωσσοι ενώ πωλητές και σερβιτόροι μιλούν τόσο ελληνικά όσο και τούρκικα. Με-

ταξύ τους άλλωστε οι μουσουλμάνοι της Κομοτηνής μιλούν τούρκικα και οι άνθρωποι μεγάλης ηλικίας δύσκολα θα συνεννοηθούν στα ελληνικά με τον επισκέπτη. Αν όμως ρωτήσεις κάποιον γεροντή για την πατρίδα του, δεν πρόκειται να σου μιλήσει για την Τουρκία. **Οι άνθρωποι της μειονότητας μοιάζουν να ζουν με αυτό το παράπονο.** Οτι και στην Ελλάδα και μια ώρα μακριά, στην Τουρκία, ντόπιοι δεν γίνονται. Τουρκογενείς, Πομάκοι ή τσιγγάνοι, καταγράφκαν όλοι σαν μουσουλμανική μειονότητα με τη Συνθήκη της Λωζάνης. Τι καλό και τι κακό έκανε η Ελλάδα για αυτούς είναι μια άλλη, μεγάλη ιστορία...

Το βέβαιο είναι, ότι περπατώντας στην παλιά αγορά, υπάρχουν στιγμές που νιώθεις σαν να είσαι σε άλλο τόπο. Η γλώσσα που ακούς στον δρόμο, τα κτήρια, το Εσκή και το Γενί Τζαμί (τα δύο παλαιότερα τζαμιά της πόλης), στοιχεία που συνθέτουν μια πραγματικότητα που απέχει πολύ από τη δική μας.

Σαν την Κομοτηνή, έτσι και η μειονότητα έχει τις αντιφάσεις της. Οι μεγάλες σε ηλικία γυναίκες ντυμένες παραδοσιακά, πάντα με τις

μαντίλες τους. Αντίθετα, οι πιο νέες, με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας στο χέρι, με τη σιγάρο και... φρέντο αλλά πάντοτε με τη μαντίλα στο κεφάλι.

ΔΕΣΜΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ

Όσο για τους Χριστιανούς, τα βάσανά τους, κοινά με τα δικά μας στα Χανιά. Αρχές Αυγούστου η επίσκεψή μας και το κεντρικό θέμα συζήτησης στα πολιτικά πηγαδάκια που έβλεπες σε καφενεία και άλλα μαγαζιά δεν προκαλεί έκπληξη. «Η Μακεδονία μας. Το όνομά μας, η ιστορία μας». Η κουβέντα ενός οργανωμένου κρεοπώλη, που η ματιά του μαλακώνει όταν το κατώφλι του περνά ένας επισκέπτης από την Κρήτη. «Στον Ελευθέριο Βενιζέλο χρωστάμε πολλά. Πάντα ήσασαν δίπλα μας εσείς στους αγώνες. Τόσοι Μακεδονομάχοι...».

Αυτοί οι ιστορικοί δεσμοί της Κρήτης με τη Βόρεια Ελλάδα είναι που δίνουν ένα παραπάνω κίνητρο για να σεργιανίσουμε τα... μονοπάτια της Εγνατίας οδού. Αξίζει κάθε χιλιόμετρο...

Τα λουτρά έξω από το τζαμί. Οι άνδρες αφήνουν τα παπούτσια τους και μπαίνουν στον χώρο προσευχής.

Το παραδοσιακό τσάι, μεταφέρεται με τον δίσκο στους χώρους δίπλα στον Μουφτή.

Το... χθες και το σήμερα της μουσουλμανικής μειονότητας.
Η μαντίλα συνδετικός κρίκος μεταξύ των γενεών.

Ισκεντέρ κεμπάπ, παστουρμαδόπιτα και κεμπάπ με φιστίκι Συρίας στο "Σουλτάν Τεπέ".

Επαγγέλματα από τα παλιά

Περπατώντας στο κέντρο της Κομοτηνής και μπαίνοντας στους πεζόδρομους με την παλιά αγορά, θα δεις μια ξεχασμένη παράδοση που εδώ παραμένει όχι απλά ζωντανή αλλά κυρίαρχη. Στα πλακόστρωτα με τις κληματαριές, συναντάς αριστερά και δεξιά τενεκετζήδικα, παλαιοπωλεία, στραγαλάδικα, μοδίστρες, καφεκοπτεία και ζαχαροπλαστεία με τοπικές νοστιμιές.

Από τα πλέον ξακουστά, **τα γλυκά του "Νεντίμ"**. Σιροπιαστά, σουτζούκ λουκούμ, κάθε λογής μπακλαβάς που μπορείς να φανταστείς. Κι αν ανοίξει η όρεξη για κάτι παραπάνω, **το "Σουλτάν Τεπέ"** περιμένει για το καλύτερο κεμπάμπ που θα γευτεί κανείς στην Ελλάδα. Κάθε γεύμα ολοκληρώνεται με ένα καλό καφέ. Αν τον ζητήσετε... τούρκικο, θα σταθείτε στην ουρά έξω από **το καφεκοπτείο του Μουσταφά**. Αν πάλι προτιμάτε να τον αποκαλείτε ελληνικό, τότε θα πάτε στον **Κέκκερη**.

Όσες παραδοσιακές γεύσεις κι αν προσφέρουν τα παντοπωλεία, δεν θα μπορούσε να λείπει κι από εκεί το κρητικό λάδι!

Ξεχωριστό χαρμάνι καφέ στα μαγαζιά του Μουσταφά και του Κέκκερη.

Τα παραδοσιακά γλυκά του "Νεντίμ".

Πρόσβαση

Η Εγνατία οδός κατά γενική ομολογία άλλαξε ριζικά την εικόνα όλης της Βόρειας Ελλάδας. Οι αποστάσεις εκμηδενίστηκαν, άνθρωποι και εμπορεύματα διακινούνται με ταχύτητα και ασφάλεια, ενώ οι θετικές επιδράσεις του σύγχρονου αυτοκινητόδρομου αποτυπώνονται τόσο στη βιομηχανική παραγωγή όσο και στην τουριστική κίνηση.

Η Κομοτηνή απέχει 250 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη, με το οδικό ταξίδι να διαρκεί περίπου 2,5 ώρες.

Ο επισκέπτης μπορεί επίσης να φτάσει με το ΚΤΕΛ ή τον σιδηρόδρομο, ενώ κοντινά αεροδρόμια είναι αυτά της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας.

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Η λατινική ονομασία του βοτάνου είναι **POTENTILLA ssp.** (Ποτεντίλλη) και ανήκει στην οικογένεια των Ροδοειδών. Στα λατινικά η λέξη *potentilla* σημαίνει «ισχυρή» και φυσικά αναφέρεται στις ισχυρές θεραπευτικές ιδιότητες του φυτού.

Πενταδάχτυλο

Παγκόσμια υπάρχουν περισσότερα από 500 είδη Ποτεντίλλας, διασκορπισμένα σε διάφορα μέρη του βορείου ημισφαιρίου με παρεμφερείς θεραπευτικές ιδιότητες.

Το πλέον γνωστό είδος είναι η **POTENTILLA tormentilla** (Ποτεντίλλη η τορμεντίλλη) που φύεται στην Ευρώπη αλλά δεν την συναντούμε στη χώρα μας αν και εδώ φύονται 12 συγγενικά της είδη.

Ανάμεσα στα συγγενικά αυτά είδη είναι η **POTENTILLA reptans** (Ποτεντίλλη η έρπουσα) η οποία έχει παρόμοιες θεραπευτικές ιδιότητες με την Τορμεντίλλη (η οποία έχει όρθιο στέλεχος και για αυτό ονομάζεται πεντάφυλλον ή Πενταδάχτυλο το όρθιο, σε αντίθεση με την έρπουσα που αναπτύσσεται όπως η φράουλα). Στη χώρα μας η κοινή του ονομασία είναι Πενταδάχτυλο αλλά το συναντούμε και με τις ονομασίες Πεντάφυλλο (Κέρκυρα και Κεφαλονιά). Στην Κρήτη το συναντούμε με τις ονομασίες Αχτικόχορτο, Οχτικόχορτο, Παντάφυλλο, Αφορμόχορτο.

Στη χώρα μας βρίσκεται σε κράσπεδα δρόμων, σε τάφρους, σε όχθες της κατώτερης ορεινής ζώνης σε Ήπειρο, Πίνδο, Στυλίδες, Αττική, Μεσολόγγι, Ζάκυνθο, Κεφαλονιά Κέρκυρα, Κρήτη και Κέα..

Υπάρχουν ακόμη τα είδη Μικρανθής (με πέταλα λίγο μικρότερα από τον κάλυκα), η Μεγαλοπεπής, η των Θεών του Ολύμπου (βγαίνει στα ψηλά βουνά με λευκά άνθη), η της Γκιώνας (η οποία βγάζει κόκκινα άνθη).

Είναι πολυετές φυτό, ποώδες (φτάνει σε ύψος τα 40 εκατοστά), δασύ σε όλα τα μέρη του, με βλαστούς μαστιγοειδείς, εκτεταμένους, που ριζοβολούν στα γόνατα.

Από την έρπουσα ρίζα του φυτού αναδύονται στελέχη που φέρουν είτε ένα μοναχικό κίτρινο λουλούδι είτε ένα στέλεχος από το οποίο προβάλλουν πέντε ή σπανιότερα, επτά οδοντωτά φυλλάδια.

Τα φυλλάδια είναι αυγοειδώς σφηνοειδή και στην περιφέρεια τους πριονωτά. Είναι πράσινα και από τις δύο επιφάνειες, τοποθετημένα κυκλικά και γύρω από τους μίσχους. Τα φύλλα της έρπουσας είναι ελαφρώς φαρδύτερα από αυτά της τορμεντίλλης.

Τα άνθη του (17 έως 25 χιλιοστά) είναι μοναχικά, φυτρώνουν από τις μασχάλες και μακρόμισα. Τα κράσπεδα του κάλυκα ελλειπτικά, περίπου ίσα μεταξύ τους. Έχουν πέντε πέταλα με κίτρινο χρώμα, αλλά πιο μακριά από τον κάλυκα, πέντε σέπαλα και 5 βράκτια που σχηματίζουν

υπάνθιο.

Τα άνθη της έρπουσας είναι μεγαλύτερα από τα άνθη της τορμεντίλλης. Σχηματίζει υβρίδια με άλλα είδη του γένους. Το φυτό είναι ερμαφρόδιτο (έχει αρσενικά και θηλυκά όργανα) και επικονιάζεται από μέλισσες και μύγες.

Η ρίζα του είναι σαν βολβός με πάχος ενός δαχτύλου, με χρωματισμό εξωτερικού περιβλήματος φαιό και εσωτερικά λευκό, με ράγισμα ζωηρό κόκκινο.

Ιστορικά στοιχεία

Στην αρχαία Ελλάδα γνώριζαν τις θεραπευτικές ιδιότητες του φυτού. Ο Θεόφραστος (372-287 π.Χ) το αποκαλούσε Πεντατεπές και ο Διοσκουρίδης (40-90 μ.Χ) Πεντάφυλλον.

Παραδοσιακά το αφέψημα της ρίζας του φυτού χρησιμοποιήθηκε για αιώνες για προβλήματα πυρετού, για την ανακούφιση του πονόδοντου, για γαργαρισμούς στη θεραπεία πληγών του στόματος, ως γενικό αντισηπτικό και στυπτικό βότανο. Τον φλοιό της ρίζας τον χρησιμοποιούσαν ποτοποιημένο σε κατάπλασμα για το σταμάτημα της ρινορραγίας. Το τσάι των φύλλων ή της ρίζας το χρησιμοποιούσαν να θεραπεύσουν τη διάρροια, δυσεντερία, αιμορροΐδες και σε άλλα προβλήματα του πεπτικού.

Χρησιμοποιούσαν όλο το φυτό (αέρια μέρη και ρίζα) παραδοσιακά για τις στυπτικές του ιδιότητες και ως αντιαιμορραγικό. Το θεωρούσαν καλό για πυρετό και συναφή προβλήματα.

Ήταν ένα πολύ γνωστό θεραπευτικό βότανο στη διάρκεια του Μεσαίωνα. Τα πέντε φυλλάδια συμβόλιζαν τις πέντε αισθήσεις του ανθρώπινου σώματος. Το πενταδάχτυλο συμβόλιζε εκείνη την εποχή, τον άνθρωπο που ξεπερνούσε τον εαυτό του. Για τον λόγο αυτό πολλοί ιππότες του Μεσαίωνα είχαν την εικόνα του φυτού να διακοσμεί τις ασπίδες τους. Το δικαίωμα όμως αυτό το αποκτούσαν μόνο αν είχαν διακριθεί και είχαν ξεπεράσει τον εαυτό τους στις μάχες.

Το βότανο ήταν επίσης συστατικό των ερωτικών φίλτρων που παρασκευάζαν (πιθανά για να εμποδίζουν την διάρροια που προκαλούσαν στο άτυχο αντικείμενο της λατρείας τους τα άλλα συστατικά του φίλτρου!). Τέλος οι αλιείς θεωρούσαν ότι μπλέκοντας το φυτό στα δίχτυα τους αύξαναν την προσδοκώμενη ψαριά.

Ο Κούλπεπερ το 1653 έγραφε για το φυτό: ...υπό μορφή σκόνης, αφεψήματος ή σε μπάνια είναι μία σίγουρη συνταγή ενάντια στην αποβολή,....επίσης σπάει την πέτρα και καθαρίζει τα

νεφρά.

Στη συνέχεια η διάδοση της χρήσης του φυτού Ρατάνια (φυτό του Περού με ισχυρές στυπτικές ιδιότητες που χρησιμοποιήθηκε ενάντια στη διάρροια και τις αιμορραγίες) έκανε την Ποτεντίλλα να χάσει τη σπουδαιότητά της.

Στην Κρήτη χρησιμοποιούσαν το στέλεχος του φυτού οι πρακτικοί γιατροί για την ανάταξη καταγμάτων. Την ρίζα και το στέλεχος το κόβανε σε μικρά κομμάτια και τα χρησιμοποιούσαν ως πώματα φιαλών (στούμπουρα). Στο νησί υπήρχαν δύο είδη άρτικα. Τον ήμερο που έμοιαζε με μάραθο και τον έδιναν ως τροφή στα κουνέλια και τον άγριο (αγριάρτικας) τα φύλλα του οποίου ήταν οδοντωτά και ήταν δηλητηριώδη. Την ρίζα του αγριάρτικα την έριχναν στα ποτάμια και έπιαναν τα χέλια τα οποία ζαλιζόντουσαν από την ρίζα. Την ρίζα του άρτικα την χρησιμοποιούσαν για τις θεραπευτικές της ιδιότητες. Την κόβανε κομματάκια και την έβαζαν σε ένα μπουκάλι με μαύρο κρασί, το οποίο άφηναν στον ήλιο για 40 ημέρες. Το έπιαναν για την στραγγουριά (βραδεία και επώδυνη ούρηση).

Συστατικά - χαρακτήρας

Η Ποτεντίλλη η έρπουσα περιέχει τις ίδιες ουσίες με την Ποτεντίλλη η τορμεντίλλη, σε μικρότερη συμπύκνωση. Είναι βότανο πικρό, στυπτικό και αναψυκτικό. Περιέχει τανίνες, ρητίνες, άμυλο, γλυκίνη, τορμεντόλη, χολίνη, αμινοξέα, μεταλλικά άλατα (ασβέστιο, σίδηρο, θειικό άλας, μαγνήσιο, κάλιο, πυρίτιο, νάτριο), κόκκινη χρωστική, βιταμίνη C και βιοφλαβονοειδή.

Το ριζώμα περιέχει μέχρι 20% τανίνη, που παίρνει χρώμα κόκκινο - φλοβαφαινικό, το γλυκοσίδιο τορμεντιλλίνη καθώς και πικρό, χινοβικό οξύ.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Το φυτό ανθίζει από τον Μάιο μέχρι τον Αύγουστο. Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται κύρια οι βολβοί του που μαζεύονται Μάρτιο και Απρίλιο ή Σεπτέμβριο και Οκτώβριο. Χρησιμοποιούνται όμως και τα αέρια μέρη του φυτού τα οποία συλλέγονται τον Ιούνιο κατά προτίμηση

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το βότανο δρα ως αντιδιαρροϊκό, στυπτικό, αντισηπτικό, αντιπυρετικό και παυσίπονο. Είναι ένα από τα καλύτερα στυπτικά βότανα. Το τανικό οξύ που περιέχει το φυτό δρα εναντίον κάθε αιμορραγίας στο ανθρώπινο σώμα. Πρόσφατες εργαστηριακές έρευνες έχουν αποδείξει την ιδιότητα αυτή του βοτάνου.

Συνίσταται κατά της διάρροιας (ιδιαίτερα όταν έχει οξεία μορφή ή νευρική προέλευση), της δυσεντερίας και των αιμορραγιών.

Χρησιμοποιείται ως μέρος της θεραπείας της βλενωδούς και ελκώδους κολίτιδας. Με γαργαρισμούς δρα θεραπευτικά σε φλεγμώδη ούλα και εξελκώσεις βλεννογόνων μεμβρανών στόματος και λαιμού. Η λωσιόν από το φυτό αυτό επουλώνει άτονα έλκη και χρησιμοποιείται εξωτερικά στις αιμορροΐδες.

Οι κομπρέσες του αφεψήματος δρουν κατά

των μολώπων και εκχυμώσεων. Η σκόνη του φυτού ανακατεμένη με κρόκο αυγού χρησιμοποιείται κατά των παρωνυχιδών. Τοποθετείται στο πονεμένο μέρος η αλοιφή αυτή και σκεπάζεται με κατάπλασμα για να μείνει μαλακιά. Χρησιμοποιείται ακόμη κατά των εγκαυμάτων του ήλιου.

Είναι αποτελεσματικό αποτοξινωτικό του οργανισμού. Βοηθά σε οστεοπόρωση. Συνδυάζεται καλά με βότανα που περιέχουν βιταμίνη C όπως κάρδαμο και λάπαθο γιατί η βιταμίνη βοηθά στην απορρόφηση της τανίνης και μεταλλικών αλάτων από τον οργανισμό. Βοηθά τους τοξικομανείς που βρίσκονται στο στάδιο θεραπείας γιατί συμβάλλει στην αποβολή των αλκαλοειδών (που προκαλούν εθισμό) που υπάρχουν σε νικοτίνη, ταμπάκο, κοκαΐνη.

Παρασκευή και δοσολογία

Υπό μορφή εγχύματος παρασκευάζονται φύλλα και άνθη του φυτού. Cinquefoil infusion: the herbal infusion can be taken thrice a day to treat all kinds of problems. Το έγχυμα παρασκευάζεται βάζοντας 2 κουταλιές του τσαγιού ξηρό βότανο σε ένα φλιτζάνι βραστό νερό και το αφήνουμε σκεπασμένο για 15 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε τρεις φορές την ημέρα.

Για να φτιάξουμε κατάπλασμα φιλοκόβουμε το βότανο και βάζουμε δύο κουταλιές της σούπας σε 2 φλιτζάνια νερό. Το βράζουμε για 20 λεπτά. Το χλιαρό αφέψημα τοποθετείται με κομπρέσα πάνω στην πάσχουσα περιοχή.

Η ρίζα παρασκευάζεται ως αφέψημα. Ρίχνουμε 1-2 κουταλιές του τσαγιού ξηρό ριζώμα σε ένα φλιτζάνι νερό και το σιγοβράζουμε σκεπασμένο για 10-15 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε τρεις φορές την ημέρα. Υπό μορφή βάμματος η δοσολογία είναι 2-4 ml βάμματος τρεις φορές την ημέρα. Το πεντάφυλλο καταναλώνεται ως λαχανικό σε διάφορες χώρες της Ευρώπης σε ωμές σαλάτες ή σούπες. .

Προφυλάξεις

Το αφέψημα του φυτού συστέλλει τα αιμόφορα αγγεία και ελαττώνει την διαπεραστικότητα των τριχοειδών αγγείων. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο στην υπέρταση να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στη χρήση του. Προσοχή χρειάζεται και στην εξωτερική χρήση εξ αιτίας της μεγάλης στυπτικότητας του βοτάνου, εξ αιτίας της οποίας μπορεί να προκληθούν σκασίματα δέρματος.

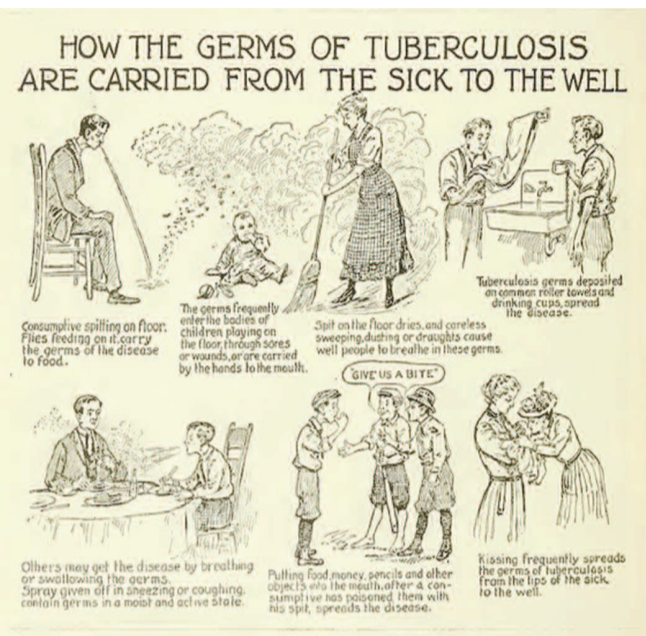
Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 95ο

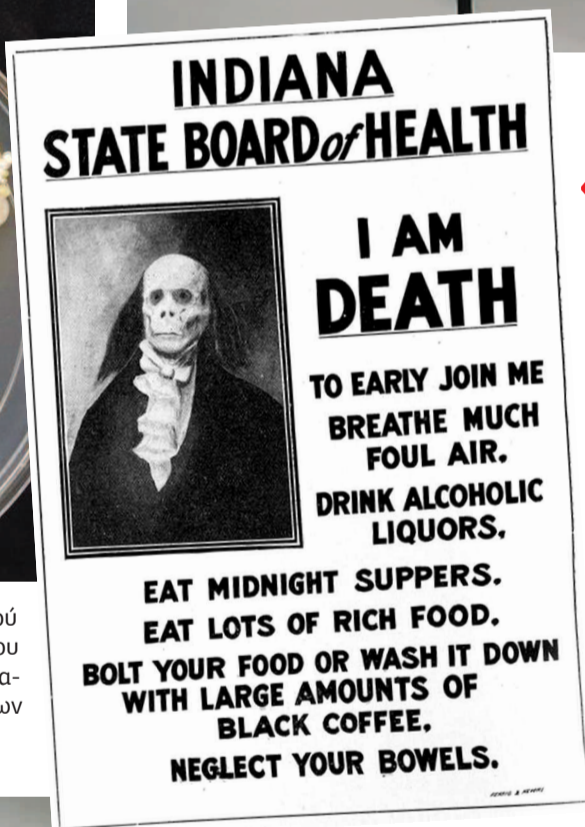

Στολή νοσοκόμας από το νοσοκομείο St. Bartholomew του Λονδίνου, περίοδου 1918-1925.

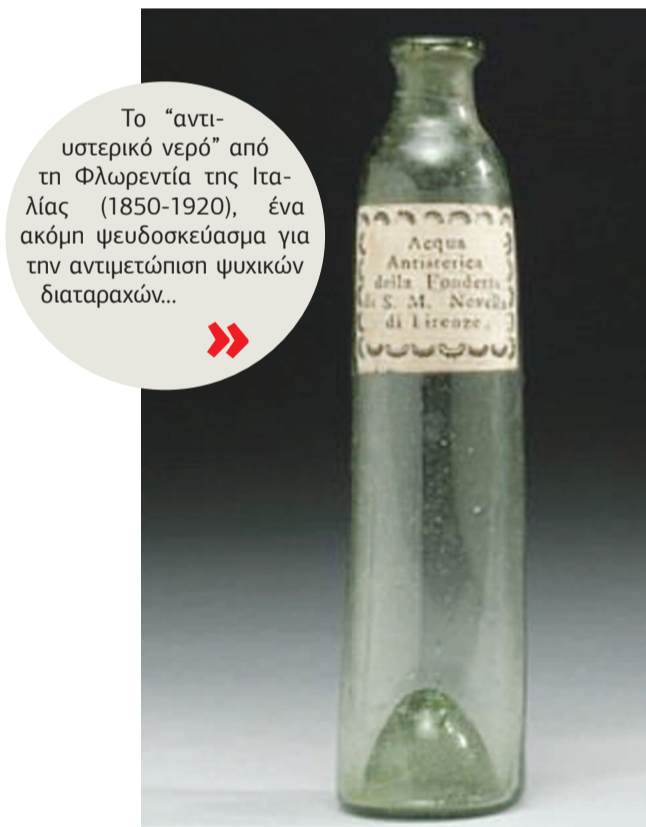

Ο Lazarus και ο Joannes Baptista Colloredo ήταν σπάνια σιαμαία. Ενώ ο Lazarus ήταν πλήρως λειτουργικός, ο Joannes ήταν παρασιτικός, αφού “ξεφύτρωνε” από τα πλευρά του πρώτου. Δεν είχε συνείδηση, αλλά αντιδρούσε ενστικτωδώς στα εξωτερικά ερεθίσματα, αποτελώντας αξιοθέατο σε υπαίθριες παραστάσεις στα τέλη του 17ου αιώνα...

Αφίσα του 1918 που εξηγεί τους τρόπους μετάδοσης της φυματίωσης, Επιθεώρηση Υγείας Βόρειας Καρολίνας ΗΠΑ.

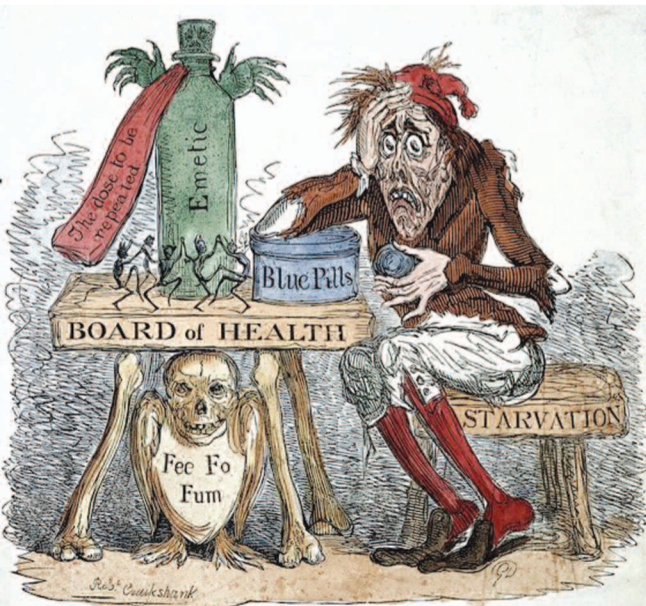
Ενημερωτική αφίσα του 1921 από την Ιντιάνα των ΗΠΑ: «Είμαι ο θάνατος, για να με συναντήσετε πρόωρα: ανάνεψε μολυσμένο αέρα, πίνε αλκοολούχα ποτά, τρώγε τα μεσάνυχτα βραδινό, κατανάλωνε λιπαρά, παραμέλησε το έντερό σου κ.α.»

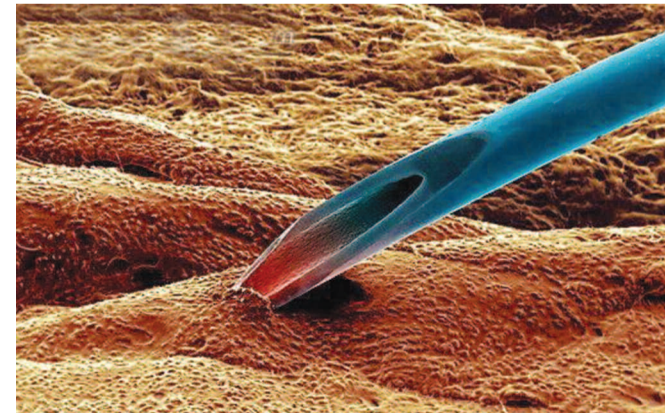
Το “αντι-υστερικό νερό” από τη Φλωρεντία της Ιταλίας (1850-1920), ένα ακόμη ψευδοσκεύασμα για την αντιμετώπιση ψυχικών διαταραχών...

Αποτύπωμα σε θρεπτικό υλικό μικροβιολογικού εργαστηρίου, από το χέρι ενός παιδιού 8 ετών που αφέθηκε να παίξει έξω από το σπίτι, το οποίο καταδεικνύει την παρουσία αναρίθμητων μικροβίων στα άπλυτα χέρια...

Ασθενής με χολέρα προσπαθεί το 1954 να αντιμετωπίσει με “μπλε χάπια” τη θανατηφόρα νόσο που επεκτεινόταν με μεγάλη ταχύτητα και δεν είχε γνωστή θεραπεία...

Βελόνα που ετοιμάζεται να τρυπήσει το ανθρώπινο δέρμα, σε φωτογραφία από μικροσκόπιο.

Συσκευή για την υποβοήθηση της ακοής, τη δεκαετία του 1930 στις ΗΠΑ, η οποία τροφοδοτούνταν από ευμεγέθη και βαριά μπαταρία.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com · no14me.blogspot.gr/

Μια άλλη θάλασσα

» Claudio Magris (μτφρ. Μαρία Σπυριδοπούλου, εκδόσεις Καστανιώτη)

Ίσως εκεί να είχαν αρχίσει όλα, όταν μπαίνοντας στις αίθουσες εκείνες αισθανόταν ότι κάτι έλειπε το καλαμάρι πάνω στο θρανίο ήταν το βαθύ και σκοτεινό μάτι ενός Κύκλωπα, αλλά το μελάνι αυλάκωνε το γυαλί του δοχείου με γαλάζιες ανταύγειες που ανακαλούσαν τη θάλασσα πέρα μακριά, ή, έστω, τους λόφους του Κόλλιο, όπου τόσο εύκολα έφτανες μόλις έβγαίνες από το σχολείο, και η επιθυμία να πας μέχρις εκείνο το γαλάζιο άδειάζει από νόημα τις ώρες μες στην τάξη καθώς ανυπομονούσες να περάσουν το ταχύτερο δυνατόν, ήταν ο πόνος για τη μηδαμινότητα των πραγμάτων, που πάντα θέλουν να έχουν ήδη υπάρξει.

Ίσως εκεί να άρχισαν όλα, όταν ο νεαρός Ενρίκο Μρέουλε, μπαίνοντας στις αίθουσες εκείνες να διδάξει, αισθανόταν ότι κάτι έλειπε· ίσως και όχι. Δεν είναι εύκολο να καθορίσει κανείς, ούτε για τον ίδιο του τον εαυτό, πότε γεννιέται η ανάγκη να περιστραφεί εκατόν ογδόντα μοίρες με άξονα τον ίδιο του τον εαυτό, να στρέψει την πλάτη προς όλο εκείνο το συνεχές και ελαχίστα δι-

αιρετό παρόν, που από εκείνη τη στιγμή και μετά θα φέρει τον τίτλο: προηγούμενη ζωή· και να διασχίσει μία θάλασσα, μιλώντας κυριολεκτικά στην περίπτωση του Μρέουλε, για να βρεθεί στην Παταγωνία, ένας μοναχικός και ανώνυμος γκαούτσο, λίγο πριν ξεσπάσει ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Η αναζήτηση της τελειότητας, μία χίμαιρα χωρίς σώμα, μια διαισθητική καταδίωξη, μια φευγαλέα αίσθηση, εκείνο που μοιάζει να γυρεύει ο Μρέουλε, ελληνιστής και φιλόσοφος, που διαβάζει ξανά και ξανά τα ίδια βιβλία, τι και αν μπορεί από μνήμης να επαναλάβει τα πλέον αγαπημένα και συγκλονιστικά αποσπάσματα, εκείνο, λοιπόν, που γυρεύει ο Μρέουλε, ακαθόριστο στη μορφή, θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα πέπλο γοητευτικού μυστηρίου γύρω από τον ήρωα, όμως όχι, η αγωνία δεν διαθέτει τίποτα το γοητευτικό.

Ο Μάγκρις, στο γνώριμο ύφος του ποιητικού μυθοπλαστικού δοκιμίου δρόμου, αν ένας τέτοιος όρος θα μπορούσε να σταθεί, διηγείται την ιστορία φυγής ενός ανθρώπου λίγο πριν η Ευρώπη περιέλθει στον εφιάλτη του Μεγάλου Πολέμου, και με ένα ύφος περίτεχνο και ποιητικό, καταφέρνει να γοητεύσει τον αναγνώστη, να τον καθηλώσει όπως ξέρουν να κάνουν οι παραμυθάδες. Αν και δεν θα μπορούσα να απομο-

νώσω κάποιες φράσεις ή περιόδους, να τις υπογραμμίσω ώστε κάποια στιγμή, ξεφυλλίζοντας ξανά το βιβλίο, να σταθώ ξανά σε αυτές, το σύνολο των λέξεων διαθέτει μια γοητεία, έμφυτη θαρρείς, γοητεία που έρχεται να ισορροπήσει την αγωνία της αναζήτησης του ήρωα.

Χωρίς να αποτελεί κορυφή στην εργογραφία του γεννημένου στην Τεργέστη συγγραφέα, το μυθιστόρημα Μια άλλη θάλασσα διαθέτει κάτι από την πάστα μιας λογοτεχνίας παλαιάς κοπής, λογοτεχνίας που παρότι ενίοτε αναβλύζει έντονα κάτι το παρωχημένο, κατορθώνει να τρυπώσει στα μύχια της ψυχής του αναγνώστη, και στην περίπτωση μου να ξυπνήσει την έντονη επιθυμία να διαβάσω Ζέμπαλντ ξανά.

φορετικούς της κόσμους: την μεσογειακή και την αγγλοσαξονική εμπειρία, γεωγραφικές και πολιτιστικές επικράτειες βιωμένες τόσο εσωτερικά όσο και κυριολεκτικά, και τη θέαση του παρελθόντος υπό το φως του παρόντος.

Το βιβλίο ποιήσης "Orange Tree"/«Πορτοκαλιά» μεταφράστηκε στα ελληνικά από τον συγγραφέα και μεταφραστή Φίλιππο Σαλβάρν. Στην παρουσίαση η ίδια η ποιήτρια θα απαγγείλει τα έργα της στα αγγλικά. Ο φιλόλογος Σταύρος Σφακιωτάκης θα προλογίσει και θα απαγγείλει τα έργα στα ελληνικά. Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Εκδήλωση δικηγόρων στο Ίδρυμα "Ελ. Βενιζέλος"

Εκδήλωση με θέμα: "Η σημασία της τέχνης στην κατανόηση της πραγματικότητας του δικαίου" οργανώνει ο Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων την Παρασκευή 21 Σεπτεμβρίου στις 7 μ.μ. στον προαύλιο χώρο του Ιδρύματος: "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος" με την ευκαιρία της έναρξης του νέου δικαστικού έτους. Η εκδήλωση θα περιλαμβάνει τραγούδι και ζωγραφική.

Αποκαλυπτήρια Μνημείου στη Σκάφη

Αποκαλυπτήρια Μνημείου Πεσότων θα γίνουν σήμερα Σάββατο στις 5 μ.μ. στη Σκάφη του Δήμου Καντάνου - Σελίνου. Η εκδήλωση περιλαμβάνει Επιμνημόσυνη Δέηση, αποκαλυπτήρια Μνημείου Πεσότων, προσκλητήριο νεκρών, κατάθεση στεφάνων, κ.α.

ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΕΤΖ ΧΑΓΙΜ

Παρουσίαση βιβλίου

Η τελευταία ποιητική συλλογή της αμερικανίδας ποιήτριας Natalie Ventura θα παρουσιαστεί στην Συναγωγή Χανίων Ετζ Χαγίμ σήμερα Σάββατο και ώρα 7 μ.μ.. Η συλλογή πρόσφατα κυκλοφόρησε σε δίγλωσση έκδοση με τον τίτλο "Orange Tree"/«Πορτοκαλιά» και απεικονίζει την προσωπική οδύσσεια της ποιήτριας από τη γη της γέννησής της προς τη Γερμανία, τη Γαλλία και, τέλος, την Κρήτη. Τα 48 ποιήματα είναι ριζωμένα στους δια-

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
Διάλεξη Αμ. Κωτσάκη

Διάλεξη της επίκουρης καθηγήτριας του Πολυτεχνείου Κρήτης, Αμαλίας Κωτσάκη, με θέμα: «Η αρχιτεκτονική ανασυγκρότηση της Κρήτης και η ανακάλυψη της παράδοσης», οργανώνουν η Ιστορική, Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης και η Περιφέρεια Κρήτης - Περιφερειακή Ενότητα Χανίων στο αμφιθέατρο του Πνευματικού Κέντρου Χανίων, τη Δευτέρα 10 Σεπτεμβρίου στις 7 μ.μ.

Την εκδήλωση θα συντονίζει η Έλια Βαρδάκη, διδάσκουσα στο Πολυτεχνείο Κρήτης, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ι. Λ. Α. Ε. Κ. .

Βιβλία

Πέντε κραυγές

Βασίλης Ι. Γεργατσούλης

Εκδότης: 24 γράμματα

Ένα μυθιστόρημα βασισμένο σε αληθινά γεγονότα. Ο μέθυσος πατέρας αδυνατεί να τιθασεύσει το πάθος του για το ποτό. Αμύ-

νεται με το ιδιαίτερο χιούμορ και την ακαλίνωτη φαντασία και γίνεται μια κωμικο-τραγική φιγούρα. Όταν σε μια οικογένεια ένας είναι άρρωστος, νοσοούν όλοι. Τα πέντε μέλη της παρασύρονται σε μια καταστροφική δίνη, καθένα κουβαλά τον δικό του βαρύ σταυρό. Η αγάπη αποδεικνύεται ανεπαρκής να νικήσει την εξάρτηση, το ποτό, τα ναρκωτικά. Οι πρωταγωνιστές ξετυλίγουν την ιστορία και εκφράζουν την αλήθεια τους με κραυγές.

Πέντε μέλη, πέντε κραυγές. Όταν όλα για βυθίζονται και πιάνουν πάτο, η ελπίδα αρχίζει να χαμογελά ξανά. Το μυθιστόρημα "Πέντε κραυγές" έλαβε Έπαινο στον 36ο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό της Πανελληνίας Ένωσης Λογοτεχνών.

Coco Chanel - Igor Stravinsky

Κρις Γκρίνχαλτζ

Μετάφραση: Πέρσα Κουμούση

Εκδότης: Ωκεανίδα

Λίγο πριν πεθάνει, η επιστροφή στο παρελθόν ήρθε σαν ανάγκη για τη μεγάλη κυρία της υψηλής ραπτικής. Η Κοκό στάθηκε στο καλοκαίρι

του 1920, τότε που ερωτεύτηκε τον Ιγκόρ Στραβίνσκι, τη μουσική ιδιοφυία του 20ού αιώνα...

Αν και πολύ διαφορετικοί, το πάθος τους ένωσε πέρα από τα αντικειμενικά εμπόδια που αντιμετώπιζαν. Ο Ιγκόρ ήταν παντρεμένος και είχε τέσσερα παιδιά.

Οι σειρήνες του έρωτα μπλέκονται με τη συγκλονιστική μουσική του Στραβίνσκι σε ένα βιβλίο γεμάτο πάθος, άρωμα, δημιουργική σκέψη αλλά και αληθινή ζωή, γυμνή από ακριβή υφάσματα και δημοσιότητα.

Ο ένοχος ποταμός

Γουίλκι Κόλλινς

Μετάφραση: Σπάρτη Γεροδήμου
Εκδότης: Ερατώ

Ο Τζέραρντ Ροϋλενκ, γόνος αριστοκρατικής οικογένειας της

Αγγλίας επιστρέφει, μετά από μακροχρόνια παραμονή στο εξωτερικό, στην οικογενειακή εστία, για να αναλάβει τη διαχείριση της πατρικής περιουσίας, μετά τον θάνατο του σκληρού πατέρα του. Επισκεπτόμενος τις εκτάσεις που πλέον του ανήκουν, πραγματικά τεράστιες, μιας και μία σχεδόν ολόκληρη κομητεία αποτελεί την ιδιοκτησία του, συναντά την Κρίστελ, μία νεαρή, γνωστή από τα παιδικά του χρόνια, γυναίκα πια, την κόρη του μιλωνά της περιοχής, από την οποία γοητεύεται και στο τέλος την ερωτεύεται.

Ανάμεσά τους όμως παρεμβάλλεται ένας όμορφος, άγριος, και αποφασιστικός άνδρας που επιδιώκει να κερδίσει την γοητευτική Κρίστελ με κάθε τρόπο, ακόμα και με την φυσική εξόντωση οποιουδήποτε μπορούσε να μπει εμπόδιο στις επιδιώξεις του. Έτσι αρχίζουμε να παρακολουθούμε να εξελίσσεται μπροστά μας μια μοναδική ιστορία μυστηρίου η υπόθεση της οποίας εξελίσσεται απρόβλεπτα και συναρπαστικά και σκηνές τρυφερότητας και ευγένειας εναλλάσσονται με σκηνές αγριότητας και πάθους.

Σιωπηλιά εγκλήματα

Γιώργος Μπακούρης

Εκδότης: Περίπλους

Ο αστυνόμος Κλέανθος Παπαγιαννίδης επιστρέφει.

Δύο ηλικιωμένοι άντρες, βρίσκονται άγρια δολοφονημένοι στην Αθήνα.

Ως συνήθως, τα στοιχεία ελάχιστα και τα ερωτηματικά πολλά.

Οπλισμένος με ιώβεια υπομονή και κατέχοντας μοναδικό ταλέντο στην ανάπτυξη θεωριών, τις περισσότερες φορές ακατανόητων για τους συνεργάτες του, ο Κλέανθος Παπαγιαννίδης ξετυλίγει το ματωμένο κουβάρι, που θα τον φέρει μέχρι το Καστρί Κυνουρίας, αντιμέτωπο με γεγονότα που διαδραματίστηκαν εκεί πριν πολλά χρόνια και εξακολουθούν να επηρεάζουν το σήμερα.